

Uitheimse slangen

Richard Struijk, RAVON

De afgelopen jaren is er veel aandacht uitgegaan naar de uitheimse slangen die in Nederland voorkomen. Het gaat daarbij niet om de incidentele vangsten van individuen, meestal in stedelijk gebied, maar om de meer in het oog springende gevallen waarbij meerdere exemplaren zijn aangetroffen binnen één gebied. Het gaat in totaal om drie soorten, namelijk de Russische rattenslang, slangen uit het geslacht *Pituophis* ('gofferslang') en een mogelijk niet inheimse ringslangensoort. Dit artikel beschrijft de nieuwste inzichten rond deze soorten.

Russische rattenslang

Over de Russische rattenslang (*Elaphe schrenckii*) werd in Kijk op Exoten 22 al gerapporteerd. Tot 2017 was de soort in 10 kilometerhokken aangetroffen. In 2017 is de soort echter in twee nieuwe kilometerhokken vastgesteld. Één daarvan bevindt zich in de gemeente Peize. Dit is de eerste waarneming van de soort buiten de gemeentegrenzen van Tynaarlo.

Slangen van het geslacht *Pituophis*

De "stierslang" deed zijn intrede in de landelijke media in 2017. Meerdere dieren waren in de Zuid-Hollandse duinen tussen Scheveningen en Katwijk gezien en er werd al snel gesproken over een zich voortplantende populatie. Het werkelijke verhaal is dat de eerste waarnemingen uit 2013 stammen. Sindsdien vertoont het aantal waarnemingen dat jaarlijks wordt gedaan een stijgende lijn. In 2015 zijn 13 waarnemingen geregistreerd, hoewel sommige exemplaren meerdere malen zijn gezien. Van de 19 unieke exemplaren die tussen 2013 en 2017 zijn gemeld, is meer dan de helft niet meer aanwezig. Zij zijn weggevangen of als verkeersslachtoffer geëindigd. Succesvolle overwintering is tot dusver tweemaal geconstateerd, door het meermaals waarnemen van eenzelfde exemplaar. Tweemaal is een drachtig vrouwtje gevangen dat in gevangenschap eieren heeft afgezet. Tenminste één van de legsels bevatte bevruchte eieren, die onder kunstmatige omstandigheden deels zijn uitgekomen. Dit gegeven vormt echter geen bewijs voor succesvolle voortplanting in de duinen en bewijs daarvoor ontbreekt tot dusver ook. Gezien het aantal waarnemingen en het feit dat er nog geen pasgeboren dieren zijn gevonden, mag worden geconcludeerd dat het om een bewuste uitzetting of meerdere uitzettingen gaat. Een deel van de beschikbare dieren is op 'Snake fungal disease' onderzocht, maar daarvan zijn geen sporen aangetroffen.

Qua uiterlijke kenmerken werd aanvankelijk verondersteld dat de aangetroffen dieren tot twee (onder)soorten behoorden, namelijk *Pituophis catenifer sayi* (stierslang) en *Pituophis melanoleucus melanoleucus* (pijnboomslang). Genetische analyse leert echter dat er sprake is van hybrides, waarbij *P. melanoleucus*, *P. catenifer affinis*, *P. catenifer sayi* en *P. ruthveni* vertegenwoordigd zijn. Het dieet van zeven onderzochte dieren bleek in hoofdzaak te bestaan uit knaagdieren zoals bosmuis, huismuis, rosse woelmuis, veldmuis en konijn.

Russische rattenslang (links) en *Pituophis spec.*, Meijendel (rechts). (Foto's: Richard Struijk)

Gestreepte ringslang

In Nederland zijn drie ringslangpopulaties bekend waarin gestreepte exemplaren voorkomen, namelijk Alphen aan den Rijn, Krimpenerwaard (beide Zuid-Holland) en Brunssummerheide (Limburg). Vaak werden deze dieren op basis van dit uiterlijke kenmerk als *Natrix natrix persa* aangeduid, de ondersoort die in de Balkan en oostwaarts daarvan voorkomt. Echter, onderzoek naar de werkelijke herkomst van deze gestreepte dieren was nooit uitgevoerd. In 2016 zijn RAVON en Naturalis Biodiversity Center gestart met genetisch onderzoek naar de herkomst van deze drie populaties. Momenteel vindt de dataverwerking plaats en wordt verwacht dat de resultaten in de loop van 2019 gepubliceerd worden.

Gestreepte ringslang, Alphen aan den Rijn.
(Foto: Richard Struijk)

Foto's van exotische vissoorten gezocht!

Sportvisserij Nederland is bezig met het maken van een Vissenscanner-app. Hiermee kunnen in de toekomst vissen worden herkend van foto's via beeldherkenning. Er wordt een speciaal algoritme gemaakt dat aan de hand van beelden automatisch de soorten herkent. In eerste instantie wordt dit gedaan voor de zoetwatervissen en later ook voor de zeevissoorten. Dit geldt ook voor de exotische vissoorten. Om het algoritme soorten te 'leren' herkennen, zijn heel veel visfoto's nodig: honderden foto's per vissoort. We vragen iedereen ons hierbij te helpen door visfoto's aan ons op te sturen.

Voor wat betreft exotische vissoorten zijn we nog op zoek naar foto's van blauwband, witvingrondel, kesslers grondel, Pontische stroomgrondel, bronforel, grootkopkarper, zilverkarper, Afrikaanse meerval en Donaubrasem. Dit mogen meerdere foto's van dezelfde vis zijn, en de hoek mag variëren (rechterflank, linker flank, van voren enz.). Ook man-visfoto's, vis op het dek of meetplank en dergelijke, voldoen voor dit doel, zolang de vis maar volledig op de foto staat en herkenbaar is. Vage, overbelichte of onduidelijke foto's kunnen we uiteraard niet gebruiken.

Heb je foto's van vissen en wil je aan dit project meewerken, kijk dan voor informatie even op de website:

<https://www.sportvisserijnederland.nl/vis-water/vissoorten/vissenscanner/>

Daar kun je ook vinden waar en hoe je je foto's kunt aanleveren.

Willie van Emmerik, Sportvisserij Nederland

Zilverkarper. (Foto: Sportvisserij Nederland)

